

SVEN FAGERBERG:

Frihetens evangelium

Redaktionen har ställt två frågor till Sven Fagerberg. Den första: Hur bör ett kultursamhälle i vid bemärkelse se ut? Den andra: Vad kan moderaterna göra för att vi skall närma oss detta mål?

1

Aren 1945 och 1946 hade jag förmånen att arbeta vid ett företag i England. Det andra världskriget gick mot sitt slut och följdes av det första fredsåret. Hitler var besegrad, men det var en allmän förhoppning att också något annat, något negativt i det egna landet, hade besegrats.

Alla, eller så gott som alla, hade bidragit till den väldiga satsning, som varit nödvändig för att vinna kriget. De gamla klassgränserna hade suddats ut, det som fungerat var personlig vilja och personlig kompetens. Det gemensamma målet, att värna landets frihet, hade samlat alla till gemensamt och hängivet arbete.

Skulle man inte kunna arbeta gemensamt och hängivet också i fredstid? Det var den fråga många ställde sig. Att återgå till det gamla systemet, med en gynnad överklass, som åtminstone delvis levde på ärvda pengar utan att tjäna samhället, föreföll orimligt.

Den politiska riktning som talade för människornas lika värde och ett gemensamt arbete till allas bästa var socialismen. Det var naturligt, nästan självklart, att drömma om socialistiska ideal i England 1945.

Churchill, den konservative ledaren under kriget, fick vika för socialisten Attlee. Känslan bakom vänsterns förhoppningar bars upp inte bara av en allmän idealism utan också av ett långvarigt och djupt missnöje med den härskande klassen. Att härskas är det svåraste av allt. Det frihetsbegrepp, som en ideal härskare skall förverkliga, är sällan förstätt. Egen fördel, egen fåfänga är lättare att begripa sig på. Just i England, där den härskande

Sven Fagerberg är författare.

klassen var många generationer gammal, hade förfallet hunnit längre än på andra håll. Ättlingarna till de en gång driftiga och dugliga hade bara lasterna kvar.

Det var dags för ett systemskifte, som också kom. I romaner av konventionell typ skildrades de ljusa stämningar som låg till grund för det nya socialistiska experimentet, men det fanns också varningar. För en insiktsfull bedömare var Sovjet redan då ett avskräckande exempel.

Socialisten Orwell skrev sin roman *Djurfarmen* som en varning till byråkratiska och maktlystna partibröder. *Djurfarmen* skildrade i allegorins form situationen i Sovjet. Alla de vackra drömmarna hade resulterat i sin motsats. Drömmarna hade inte haft någon praktisk styrka. Makten togs av de lägsta, de dummaste, de grymmaste, av dem Orwell kallar grisar. Det nya samhället blev ännu sämre än det gamla.

Läs *Djurfarmen*, om ni inte har den i färskt minne! Det är en pricksäker, skrämmande och roande skildring också av dagens Sverige och dess makthavare. Ni får möta Stig och Sten, Sigvard och Harry, i all deras glans.

2

Benjamin Britten komponerade sin Vår-symfoni 1949. Han fyllde den med livsglädje, inspirerad av den tidens drömmar om ett bättre och rättvisare samhälle. Men inte heller dessa förhoppningar fick någon gestalt i det praktiska livet. Som de följande åren skulle visa blev misslyckandet stort; kulturellt, moraliskt och ekonomiskt. Det socialistiska Storbritannien blev ett av de mest efterblivna länderna i

Europa, precis som Fackets Sverige är just nu.

Missnöjet med socialismen i England blev så starkt att Margaret Thatcher kunde vinna tre val i rad. Man har på sina håll betecknat hennes senaste seger som en räddning för Europa, som en definitiv dödsstöt mot den murkna socialistiska idévärlden. Sådana funderingar kan vara ett förhastat önsketänkande, men utan tvivel vittnar de om en stor lättnad och ett stort hopp.

3

För ungefär tjugo år sedan skrev Andrei Sacharov tillsammans med några likasinnade ett berömt brev till de sovjetiska ledarna. Grundtanken var att Sovjet hade stagnerat, såväl kulturellt som ekonomiskt, att en förbättring var möjlig endast om den starka centrala styrningen ersattes av demokratiska processer. Utvecklingen mot ett modernt, högteknologiskt samhälle kunde inte förutsägas och därför inte i detalj planeras. Den bara indirekt antydda slutsatsen blev att Partiet och centralstyrningen var det största hindret för en sund utveckling.

På den tiden fick man inte understå sig att kritisera, men nu framförs Sacharovs idéer med skärpa av Michail Gorbatjov. I ett tal i januari detta år gick Gorbatjov så långt att han öppet anklagade Partiet.

Gorbatjov har knappast något val. Att Sovjet stadigt halkar efter är i dag ännu tydligare än för tjugo år sedan. Enligt uppgifter i juninumret av *The Atlantic* har exempelvis medellivslängden för sovjetiska män minskat med sex år till sextio under de senaste tjugo åren. Som orsak an-

ges en allt sämre sjukvård, en utbredd alkoholism och apati. Ett annat exempel på den dåliga sjukvården är att Sovjet ensam bland industriländerna har en stigande spädbarnsdödlighet. Den är nu tre gånger så stor som i USA.

Mäter vi med ekonomiska mått är resultatet lika nedslående. I fråga om BNP ligger Sovjet långt efter USA. Och Japan, trots att det är betydligt sämre lottat beträffande folkmängd och naturtillgångar, producerar ändå lika mycket som Sovjet. I det kejsarliga Ryssland var produktionen per arbetstimma mer än dubbelt så stor som i Japan. Nu, efter 70 år av socialism, är situationen den omvända.

Statistik om energiförbrukning visar också den sovjetiska industrins låga effektivitet. 1980 använde man i genomsnitt ungefär tre gånger så mycket energi som i Västeuropa för motsvarande produktion.

Det gamla Ryssland hade en betydande export av jordbruksprodukter. Kollektiviseringen har medfört en sjunkande effektivitet med stora importbehov som följd. En amerikansk jordbruksarbetare producerar sju gånger så mycket som en sovjetisk.

Just i detta ögonblick hör jag en ilsken röst på ett torgmöte: "Vad kan en privat jordbruksarbetare göra som en kollektiv inte kan?" Naturligtvis ingenting. Men han gör det inte.

Av den sovjetiska jordbruksarealen är 4% i privat ägo, en till synes obetydlig del som emellertid svarar för 25% av den totala skörden. Dessa siffror är häpnadsväckande, men så står det faktiskt i *The Atlantic*, som jag fortfarande citerar. Vill vi räkna ut förhållandet mellan privat och kollektiv effektivitet skall vi dividera 25/4 med 75/96. Resultatet blir 8. Den private

jordbrukaren är alltså åtta gånger så effektiv som den kollektive.

Överallt där den prövats är socialismen ett fiasko. Ändå vimlar det i Sverige av hängivna och entusiastiska socialister, frälsta som hitlerjugend, från ärrade professorer som Sven-Eric Liedman till ungdomspolitiker som Anna Lindh.

Hur kommer det sig? Hur är det möjligt att vara socialist i detta onådens år 1987?

Det är en fråga väl värd att begrunda.

4

En viktig aspekt på ett kultursamhälle är förmågan att ge och ta emot information. Våra tekniska möjligheter att sprida information har aldrig varit bättre än i dag. Men därav följer inte att vi har ett informationssamhälle. Det väldiga utbudet är ofta av tvivelaktig kvalitet. Och det är mycket svårt att ta emot information, även om den skulle vara korrekt och väsentlig.

Vill vi förstå exempelvis en litterär text räcker det ingalunda med förmågan att läsa innantill. Orden är aldrig sig själva nog, de vädjar hela tiden till mottagarens kunskap, erfarenhet, bildning, känslor. Det är nödvändigt att mottagaren sätter in orden i ett större sammanhang, att de upplevs med en gemensam kultur som resonansbotten. Varje begrepp är mättat med innebörd av en lång tradition, som intuitivt måste vara närvarande.

Det har tidigare funnits en gemensam litterär kultur. En författare kunde flyktigt och elegant referera till grekisk myt och grekiskt drama, till bibeln, till författare som Shakespeare, Goethe, Tegnér, – och räkna med att inte bara bli förstådd

utan också att en mäktig tradition skulle sjunga sin sång och ge magisk glans åt det sagda.

I dag är läget starkt försämrat. Våra socialister, som känner en sådan djup avsky för krav på kunskap och bildning, har genom sin skolpolitik förhindrat den litterära kulturens fortlevnad. De unga är numera i regel oförmögna att läsa ett seriöst litterärt verk. De saknar helt enkelt den nödvändiga referensramen.

Samma tankegång gäller vilket område man än väljer. Skall ett ekonomiskt meddelande förstås måste den som ger det och den som tar emot ha en gemensam ekonomisk kultur. Men en sådan kultur finns inte. En svensk arbetare hade för tjugo år sedan en högre levnadsstandard än sina kollegor i andra industriländer. Efter tjugo år av socialistisk fördelningspolitik och växande offentlig sektor har han nu sjunkit ner till en av de sista platserna. Det beklämmande är att han inte har den blekaste aning om varför det gått honom så illa. Och ännu värre: inte heller massmedia har den blekaste aning. Men det beror väl på dessa klippare!

Så låg, eller obefintlig, är den ekonomiska kulturen i Sverige.

5

Litteratur, ekonomi, sport, film, politik - inom alla områden behövs en gemensam kultur för att vi på ett kreativt sätt skall kunna tala med varandra. Mängden av information kan tyckas skrämmande, vi seglar lätt vilse på ett världshav av fakta. För att orientera oss behöver vi en kompass. Eller med andra ord: det räcker inte med faktiska kunskaper, vi måste också spana efter en ledstjärna.

En lärare sade, i början av sjuttitalet: Här kommer jag med min gamla humanism och mina liberala idéer och vill att ungdomen skall lyssna på mig. Men i ett hörn ute på skolgården står en flicka och säger: Följ mig och krossa kapitalismen! Hon är pojkaktigt smal, hon är klädd i en blommig jacka och blåa jeans. Hon lyfter huvudet en aning uppåt, det finns något oemotståndligt i hennes hållning - jag har inte en chans. Ungdomen vill ha en klar och fast ideologi, riktad mot konkreta mål.

Jag försöker med en bild, fortsätter läraren, jag säger att det måste finnas både grundforskning och teknik. Man kan inte uppfinna en bensinmotor utan vidare, man måste ha vissa kunskaper i fysik. Man kan inte uppfinna ett nytt samhälle utan vidare, man måste veta mycket om de människor som skall fungera i det. Men i det samhälle den unga flickan talar om finns inte många människor som får fungera. Allt är bestämt på förhand, och skulle några trådar lossna är det en utvald elit som skall fatta alla beslut.

6

Frihet är det högsta, ondska det lägsta.

Vi befinner oss på en restaurang och har fyra rätter att välja emellan: hönsfrikassé, griljerat kalvhuvud, stekt skädda och inkökt knorrhane. Har vi då ett fritt val?

Den frågan har inte något enkelt svar. Om hönsfrikassé är vår älsklingsrätt känner vi oss fria, och denna känsla av frihet skulle vi haft även om hönsfrikassén varit den enda rätten på matsedeln. Men om ingen av de fyra rätterna behagar oss upp-

lever vi ett tvång att äta något vi inte tycker om.

Är frihet en känsla? Det kan tänkas att den individ är fri som känner sig fri. Man känner sig fri och lycklig när man är bunden till den man älskar.

Friheten är aldrig absolut, den finns alltid inom ett regelsystem. Man är fri att gå på gatan om ordningsreglerna följs och ingen sålunda utövar gatuvåld. En schackspelare är fri att göra vilket drag han vill, om han följer reglerna. Gör han ett regelvidrigt drag blir spelet meningslöst.

Frihet för ett ekollon innebär inte att det skall kunna utvecklas till montör eller prokurist. Frihet för ett ekollon är att få växa till en ek.

En människa är fri om hon får utveckla sina inneboende anlag. Eken behöver utrymme, näring, sol och luft för att den skall trivas. Det behöver människan också.

Den som har möjlighet att utveckla sig är alltså fri. Men jag vill gå vidare ytterligare ett steg. *Det räcker inte att vi har möjlighet att utveckla oss, vi måste också göra det.* Den som fejt och slappt sätter sitt ljus under en skäppa är inte fri.

Vi har alltså kommit till den paradoxala slutsatsen att frihet är ett tvång. Ett tvång att följa sin genius.

7

Socialdemokraterna, S i det följande, är frihetens fiende nummer ett i Sverige. I stället för att stimulera varje människa till att utvecklas efter sin art vill man ta makten över henne. Därför vill man göra alla lika. Om alla fåren i hjorden reagerar på samma sätt är det lättare att fösa dem åt

önskat håll. Ju mer människan centraldirigeras från vaggan till gravan, som en robot, desto lättare är det att suga ut henne, till förmån för Partiets och byråkraternas elit. Låt oss inte glömma att huvudsyftet med Partiets verksamhet är att dess elit skall äta på lyxkrog, bo i lyxlägenhet och ha fria kärleksresor.

När man talar om frihet, säger Viola, en kvinnlig kirurg, brukar legenden om Storinkvisitorn komma upp. Enligt den fruktar människan friheten, hon vill i stället ha någon att dyrka och lyda.

Jag tycker mig minnas, säger jag, att Kristus i Dostojevskijs berättelse på nytt kommer till jorden för att frälsa människorna. Men Storinkvisitorn fängslar Kristus, som vill ge människorna frihet i gåva. Friheten att älska, friheten att ha en personlig gudsupplevelse.

Friheten att ha en personlig åsikt, säger Viola.

Storinkvisitorn vet att en sådan frihet skulle skapa oro och ångest, säger jag. Frihet ställer ett stort krav på människan, hon måste älska, hon måste i handling följa sin genius.

Jag brukar tänka på Kristi frihet som förmågan och modet att tänka självständigt, utan beroende av allmänna opinionen, säger Viola. För dig, som inte har skalpellens erfarenhet, är det kanske naturligare att tänka på en inre upplevelse, en känsla.

Jag sätter min spontana känsla högre än alla dogmer, svarar jag. Bokstaven dödar, men anden ger liv, som kväkarna säger.

Du talade om handling, erinrar sig Viola. Det stämmer nog. Bara känslan räcker inte, den är i sig själv ofruktsam. Det måste följa ett utlopp i handling, och därför

kan man tala om frihetens positiva former som ett tvång.

Den som ingenting vill är inte fri, säger jag. Vår vän konstnären är fri. Att måla är vad han helst vill. Han är tvungen att måla, i det tvånget ligger hans frihet. Känslan av frihet kommer när man gör vad man helst vill, inom det givna regelsystemet.

Jag tror, säger Viola, att jag börjar komma underfund med varför Storinkvisitorn fruktade Kristus och den frihet han ville ge människorna. Kristus ville befria oss från lagen och byråkraterna, från Skrymtare och Skriftlärde. Han krävde att vi skulle tänka självständigt och ta vårt eget ansvar, med kärleken som ledstjärna till handling och mognad. Det var ett krav som skrämde. Hur mycket enklare var det inte att blint följa en Führer, som i Storinkvisitorns kyrka eller Hitlers Tyskland. Att överlämna sig själv till lagen, eller i Facket's händer, är lycka.

Det verkar som om vi på nytt har uppfunnit kristendomen, säger jag.

Inte kristendomen men möjligen Kristus, svarar Viola, den Kristus som arresterades, hotades med död på kätarbålet och visades bort av Storinkvisitorn.

8

Frihet är det högsta, ondska det lägsta. Vad är då ondska, motsatsen till frihet?

Om frihet är tvånget att följa sin genius blir svaret enkelt. Ond är den som hindrar en annan att utvecklas och mogna, att göra den insats i samhället som är möjlig.

Yeats sade att Staten och Kyrkan är den mobb som skrävar utanför vår dörr. Om han levat i dag skulle han bytt ut den maktlösa Kyrkan mot de desto mäktigare Massmedia.

Vi behöver självfallet en stark stat, stark nog att skapa de regelsystem som krävs och stark nog att genomdriva deras efterlevnad. Men lagom är bäst. Över en viss gräns blir Staten ond. Det råder inte något tvivel om att den svenska staten passerat denna gräns och blivit folkets fiende.

En god herde klipper fåren, men han flår dem inte. De som skapat det svenska skattesystemet, i huvudsak S med benäget bistånd av Facket, är flåbusar. Genomsnittssvensken är i dag ekonomiskt liv egen, en stackare i Statens våld.

Jag nämnde att reallönen har utvecklats mycket dåligt för svenska arbetare. Denna fråga borde bli en av huvudpunkterna i den kommande valrörelsen. Facket och S anser att det behövs mer fördelningspolitik, en hårdare beskattning av sparande och kapital. Man har alltså för avsikt att fortsätta med de dumheter som orsakat det nuvarande läget.

Facket och S har skapat en enorm och mycket kostsam offentlig sektor. Det är arbetarna som betalar den med sina låga löner. Situationen skulle inte vara kritisk om den offentliga sektorn arbetade effektivt, men det gör den inte. I den finns inget utrymme för framgångens viktigaste faktor, företaganda, inte heller för det privata arbetets motivation och uppoffringar. Den offentliga sektorn lider av samma sjukdom som Sovjets kollektiva jordbruk.

Vidare har Facket och S skapat en skola där man hindrar begåvningarna att utvecklas. Självfallet är det just begåvningarna som förnyar ett samhälle på alla områden, inte bara det ekonomiska. Men Facket och S har som ideal en mer än lovligt enfaldig egalitet, definierad av den egna nivån.

Samma attityd har också försvagat näringslivet. Man har motarbetat de dugliga, de arbetsvilliga, de sparsamma. Man har inte förstått hur svårt det är att arbeta i internationell konkurrens, att följa med i den tekniska utvecklingen, att starta nya företag som skapar nya arbetstillfällen. Genom att kapa begåvningarna höjer man inte de svaga, man sänker hela landet, just det som skett under Palmes epok.

Inte minst har man visat sitt förakt för dugligheten genom att utnämna mot S-lojala nollor till ledande befattningar. Sådant är mer skadligt än man tror, hela atmosfären förgiftas, arbetsglädjen sjunker och förnyelsen uteblir.

”Djupt för den höga dåren buga, så djupt att han ej ser dig le,” skrev på sin tid Leopold. Men dessa skaldens ord är inte sanna. Den höga dårens lättja och stolligheter lockar inte fram leenden utan bitterhet.

9

Näringslivet är A-laget.

Regeringen Carlsson är B-laget.

Facket, Aftonbladet och SSU är C-laget.

Man ser redan i skolan vilka som kommer att söka sig till C-laget, säger en lärare. Vi kallar dem faktiskt för C-laget.

De som hör till C-laget är människor lika mycket som andra. Men det är fel att ställa upp med C-laget i EM, VM, OS och Davis Cup. Lika gallet är det att låta C-laget blåsa upp den offentliga sektorn och forma skolan efter sin egen avbild. Katastrofen blir fullständig om C-laget också får makten över industrin genom löntagarfonder etcetera.

Förr, när Rörelsen var en positiv kraft,

fanns det många begåvningar som inte fick en högre utbildning. De gjorde i stället karriär på annat sätt, till exempel inom Rörelsen. Denna begåvningsreserv finns inte längre, och därav en viktig anledning till Rörelsens dekadens.

Kranförarkonflikten är ett groteskt exempel på Fackets förfall. Marjasin, med sin buttra viljestyrka, utklassade media-valpen Malm, som sitter så vackert om en TV-kamera finns i närheten men som inte visade sig kunna något annat.

Svenska arbetare har i dag ingen som helst glädje av Facket och S, som endast tjänar sig själva och byråkratin. Allt förändras, mycket går över i sin motsats. Just det sistnämnda har hänt Facket och S som i dag är Det Onda.

Är jag galen som säger så? Ingalunda, Facket och S söker mer än andra makt över sin nästa.

Världen är full av tappade sagor. Facket och S hör till dem som tappat sin saga.

10

För den som vill arbeta och skapa är frihet det högsta värdet. Men alla har inte den viljan eller den förmågan. Då satsar man i stället på en karriär som parasit.

I radio hör jag en kvinnlig författare intervjuas. Hon säger sig vara socialist och börjar tala om ungdomens förfall. Det upprör henne att ungdomar kan vara så moraliskt ruttna att de vill bli egna företagare. Vad det gäller, förkunnar hon med släpig röst, är att vi skall dela på den kaka som finns.

Just dessa ord, *som finns*, karakteriserar bättre än några andra den ekonomiska politik som förs av S. När vildarna i Louisiana vill plocka frukten i ett högt träd

fälls det till marken, skriver Montesquieu, "och likadant handlar en despotisk regering". Längre än så har inte heller den eviga SSUaren, Ingvar Carlsson, kommit. Högsta moral, sa Carlsson om stölden av 15 miljarder från landets åldringar. Dessa pengar *fanns* ju, då tar man för sig. Carlsson upptäckte vidare att *det fanns* pengar hos bankerna. Då stal han 600 miljoner, som ett "frivilligt bidrag".

"Jag har hört att *det finns* pengar på börsen," sade Anna Lindh när hon tillfrågades hur ett framfört reformförslag skulle finansieras.

Carlsson har retat sig på att jag jämställt honom med en maffiafigur. Men vari ligger skillnaden? Maffian tar de pengar *som finns*, under hot om våld. Maffian säljer knark. Carlsson säljer sprit och tobak och tjänar också han grova pengar. Maffian tar in väldiga belopp på spel och vadhållning. Som Carlsson. Statens moral är verkligen ingenting att skryta med. Och varför skulle inte då den enkla mannen snatta i butik och fuska med reseräkningar? Sådan herre, sådan dräng.

"Vildarna i Louisiana" betedde sig antagligen förnuftigt; i deras glesbygd var återväxten inte något problem. Lika enkel är inte situationen för Facket och S. Jag upprepar än en gång: tjugo år av socialistisk fördelningspolitik och växande ofrentlig sektor har starkt försämrat arbetarnas situation. S förstod inte, och förstår fortfarande inte, att plantering, vård och återväxt är det viktiga om man vill skapa välstånd. S har nöjt sig med att skörda.

Klasskillnaden blir alltmer markerad. På den ena sidan har vi odlare och arbetare i många former. På den andra har vi de nya herrarna, de nya utsugarna eller parasiterna. Vi hittar dem inom Facket och S.

Alla de byråkrater som inte gör ett hederligt dagsverke hör dit, och vem har inte träffat dem? Alla de massmediamän och akademiker som inte söker sanningen utan nöjer sig med att rabbla den rätta ideologin, hör också dit. Parasiterna lever i lättja, de pratar och sammanträder i stället för att arbeta, de reser kors och tvärs för att fördriva den leda lättjan skapar.

När skall den svenske arbetaren skaka av sig alla de parasiter som lever på honom? Parasiten ser rosens gröna blad och går till attack. På det hårda arbete som behövs för att bygga upp har han inte en tanke. Men yrka på fördelning kan vilken lat-oxe som helst.

11

Viola talade om behovet av en mänsklig filosofi, "en ledstjärna till handling och mognad". Vi har snuddat vid en för mig viktig aspekt: friheten. En fördjupning av frihetsbegreppet får vi genom att tränga in i det förhållandet att världsförloppet inte kan förutsägas, att världen inte är gripbar med förnuftet. Jag har skrivit utförligt om detta många gånger, exempelvis i *Resan till Jorden* och den kommenterade upplagan av *Höknatt*, och skall inte göra det igen, men låt mig med en bild visa vad jag menar. Om vi lägger ett pussel finns det bara en lösning. Vi kan få fram den sökta bilden bara om vi lägger ihop de givna bitarna på ett enda, förutbestämt sätt. Men antag att vi i stället vill måla en tavla! Då finns inga givna bitar, ingen mekanisk metod att följa, ingen förutbestämd bild som är den "rätta lösningen". Vi är fria att följa vår genius.

S tror att världen är ett pussel, att det finns en enda lösning som är korrekt.

Därför skall samhället organiseras och styras, ju mer i detalj desto bättre, efter den av ideologin förutbestämda bild man vill få fram. Resultatet blir självklart ett samhälle med utbredd apati, som i Sovjet, eller ett samhälle där allt fler mår illa och känner förakt för sina myglande herrar, som i Sverige.

"I växande grad är det de nyttiga människorna som förföljs av de lata, obegåvade och grymma," skrev Anthony Burgess för några år sedan. Sanningen är ofta obehaglig. Vi blundar och håller händerna för ögonen, vi skyller på kriser och konjunkturen, men det är vi själva som skapar vårt elände. Det är de lata, obegåvade och grymma som tagit över, också i Sverige.

Vem är i dag socialist? Ett svar på den frågan är: den som inte förstår att världen är ogripbar för förnuftet, att framtiden måste få växa fram i mångfald och rikedom, utan en stupid ideologis tvångströja.

Framtiden skall vi måla med fantasins pensel, inte med magisterns pekpinne.

12

En annan viktig aspekt på friheten och världens natur får vi genom att betrakta den fördelningskurva som först visades oss av den store Gauss. Mäter vi exempelvis kroppslängden hos en befolkning finner vi för S störande variationer. Några är korta, andra långa, de flesta någonting mitt emellan. Men kroppslängden varierar inte hur som helst, den följer ofrånkomliga statistiska lagar, uttryckta i fördelningskurvans vackra klockform.

Andra egenskaper, som matematisk intelligens, konstnärlig fantasi eller manuell skicklighet, varierar på samma sätt.

Det finns ingen rättvisa i världen, några är begåvade, vackra, andra inte.

S har sedan länge fört en intensiv kamp mot fördelningskurvan; man vill att de medfödda orättvisorna skall utjämnas. Det är en sympatisk och aktningvärd tanke, men den är dum. Kampen mot fördelningskurvan är hopplös. Man skall inte arbeta mot naturlagarna utan med dem. Därför skall, bland annat, undervisningen differentieras på ett tidigt stadium, så att alla får utlopp för sin förmåga att lära.

Människan har i dag stora vetenskapliga och tekniska resurser. Ändå lever betydande grupper i misär, i svält och fattigdom, med ett ständigt hot om våld av det ena eller andra slaget. Enstaka människor har hög intelligens och moral, men människan som art måste betecknas som dum och orättfärdig. Någon annan förklaring till vårt elände kan jag inte se.

Hur dum är egentligen människan? I en tidningsnotis från en stad i USA läser jag att en amerikansk flagga, värd 500 dollar, har stulits. Polisen beskriver i sin rapport flaggan som "röd, vit och blå, med stjärnor och ränder".

Rapportskrivaren tilltror alltså inte sin nästa förmågan att känna igen det egna landets flagga. George Steiner, en framstående litteraturkritiker, säger att en tredjedel av de vuxna amerikanerna är analfabeter. En annan tredjedel har den tekniska förmågan att läsa men använder den så gott som aldrig. De återstående nöjer sig i regel med enkla, tillrättalagda texter. Den inträngande analysen har en mycket liten publik.

Woody Allen låter en av sina figurer, en filmdirektör, säga att hans publik består av idioter. Får de bara se färgbilder och höra rockmusik är de nöjda. Hand-

ling, idéinnehåll eller skådespelarkonst har inte den minsta betydelse.

Är svensken lika dum? Jag kan inte se något skäl varför Sverige, som med sådan förtjusning importerar det sämsta av amerikansk produktion, från *junk food* till skräpserier i TV, skulle befinna sig på en högre nivå än USA.

Vi minns kanske ännu Stig Malms ökända tal om finansvalpar inför en jublande SSU-kongress. En kuggfråga i detta sammanhang: vem var dummast, Stig Malm eller hans publik?

SSU-kongressen vädjade om frihet från betyg och läxor, om förstatligande. Vilka vill slippa betyg och läxor, de lata och dumma, eller de arbetsamma och begåvade som vill lära sig något och har förstått det ofrånkomliga värdet av återkoppling?

Och vem hoppas på förstatligande, den som är arbetsam och vill göra en insats, eller den som är lat och vill bli omhändertagen?

Rapporterna från SSU-kongressen kostade mig en vagnatt. Det är ytterligt plågsamt att svensk ungdom, till skada för vårt land, kan vara till den milda grad bakom flödet.

12

Alice Miller, en psykoanalytiker, intervjuades nyligen i TV. Hennes huvudtanke, i Freuds anda, är att barndomens upplevelser i hög grad präglar den vuxnes agerande. Den som "uppfostrats" på ett brutalt sätt har som vuxen en stark tendens att själv vara brutal. Millers paradexempel är Hitler, vars svåra barndom hon utförligt skildrat.

Rovdjuret människan, med mördarri-

ket jorden som hemvist, släpper under stundom grymheten lös trots den bästa barndom, men ofta har Miller rätt. Jag har själv på liknande sätt funnit att upplevelser i barndomen mycket ofta bestämmer det politiska val man gör som vuxen.

Har man vuxit upp i ett fattigt hem, som Ingvar Carlsson enligt egen uppgift, blir man i regel socialist. Har man vuxit upp i ett kärlekslöst hem, som Olof Lagercrantz enligt egen uppgift, blir man ofta socialist. Barnet upplever att föräldrarna inte räcker till och söker kompensation i en starkare och tryggare famn. Skickliga förledare lockar med den mäktiga socialistiska staten och blir ofta trodda.

Barndomens negativa prägling är ohyggligt stark, de som kan frigöra sig och se rationellt på sig själva och samhället är ytterligt få. Därför har förnuft och analys nästan ingenting med en valkampanj att göra. Att vädja till känslor och önskinningar som inte blivit tillfredsställda ger däremot framgång.

Om väljarna vore rationella skulle det inte finnas några valkampanjer. Man skulle bedöma partierna efter vad de uttåttat och inte efter deras prat.

13

En god vän, X, läser upp tre exempel ur en gammal räknebok. En husmor har problem med inköp av barrved och björkved, av kaffe och klenäter. En man är trettio år äldre än sin son, för fyra år sedan var han sex gånger så gammal.

X finner dessa exempel krystade och utan betydelse för det praktiska livet. Vem kan bli intresserad av sådana dum-

heter? Vilken usel undervisning fick han inte i sin skola.

Jag, som är road av matematik, reagerar på ett annat sätt. Jag ser att problemen skall leda till ekvationssystem med två obekanta, och min enda reflektion blir att problemet om åldrar är illa valt eftersom det enklast löses med endast en obekant.

Låt oss införa termen fiktionsområde, FO. Om jag stöter på ett matematiskt problem går jag in i ett matematiskt FO och accepterar med förtjusning de spelregler som gäller där. Min uppmärksamhet riktar sålunda mot matematiska samband. X därenot, som saknar sinne för matematik, betraktar problemen som information om mänskligt vardagsliv och blir missnöjd.

Går jag på en film om äventyr i rymden accepterar jag likaledes, med förtjusning, det FO som gäller. Den av mig högt värderade Y anser däremot rymdfilmen som enbart dum. Det finns ju i verkligheten inga flygande tefat, inga marsmänniskor med tre huvuden. Hur kan man roas av sådant trams? Eller av spöket i *Hamlet*.

Socialismen är ett FO, som man präglas till i sin barndom eller som man medvetet går in i för att göra karriär. Spelreglerna är enkla och tilltalande. Mamma Staten skall allt bestyra. Att man själv inte lyckats så bra, i yrket eller med sin personliga utveckling, beror på ogynnsamma yttre omständigheter. Dit hör exempelvis skumma kapitalister, som man med glädje hatar. Själv tillhör man emellertid den elit som har en djupare insikt om ett rättvist samhälle. Därför står man över de otrogna, om än aldrig så flitiga och begåvade.

Att man tar till en livslögn för att skaffa sig självrespekt är helt i sin ordning. Men om livslögnens ljuva dröm görs till realpolitik blir det katastrof.

Ett FO måste förr eller senare konfronteras med verkligheten. Om matematiken skall vara något annat än underhållning måste den ha en praktisk funktion. Rymdfilmen och *Hamlet* måste ha en inboende symbolik som säger något väsentligt om vår inre verklighet.

Socialismens FO klarar inte en konfrontation med verkligheten. Ekonomiska och mänskliga katastrofer är dess resultat. Inga är så dåligt skickade att ta hand om sin nästa som socialisterna. Uthjälpen är tyvärr ett praktexempel. Med hjälp av frikostiga gåvor vill man tvinga sin egen verkninglösa ideologi, sin egen livslögn på andra. Dessa stackars andra är samtidigt utsatta för en skoningslös attack från kommersiella krafter.

Resultatet är mer än bedrägligt; det så kallade biståndet är antagligen ett brott, ett grovt övervåld. All kultur måste komma inifrån, den är alltid av gör-det-själv-typ. Också tredje världen måste ha frihet att följa sin genius. Och varför skulle deras genius vara densamma som vår?

Den iranska revolutionen har utvecklat en våldsam kraft. Det beror på att man förkastat den västerländska cococolakulturen och gått sin egen väg.

S är ett fiasko i Sverige, i tredje världen. Men vi skall för den skull inte förkasta den ideella socialismens grundtanke: kärleken till nästan. Vi skall förverkliga den genom att stimulera till frihet och kreativitet.

”Det är i känslans vatten intellektet växer, till en näckros med djupa rötter,” skriver Lars Fredin.

14

Hur ser ett kultursamhälle ut? Detaljerade recept hör dagspolitiken till. I de många avsnitten ovan har jag försökt ange några huvudpunkter: friheten att studera, utvecklas och arbeta, kravet att den andre skall respekteras i sin olikhet, kravet att för rättskänslan giltiga lagar skall stiftas, insikten att grova ekonomiska brott inte får begås - även om de skulle godkännas av riksdagens servila knapptryckare.

Mot ett sådant kultursamhälle står socialismen som en bitter fiende. Socialismen är detta sekels katastrof. Den ekonomiska utvecklingen hämmas och människans karaktär förstörs. Den enskilde berövas möjligheten att genom handling skaffa sig självrespekt. Ledarna korrumpas snabbt. De snälla socialistiska fraserna blir för dem bara en metod att förleda massan. Den ena pampen efter den andra avslöjas. Just när jag skriver detta är Östen Johansson aktuell, helt förljugen och totalt blind utanför sitt FO. Han tycks inte ens förstå den kritik som riktas mot honom. Men förvånande är inte detta oförstånd; mygel med lägenheter, resor, traktamenten etcetera har satts i system inom S. Det anses att dessa förmåner lockar "begävningar" till Rörelsen.

Våra politruker saknar kreativ energi, de misstror fantasi och handlingskraft. Deras likstelhet sprids ut i samhällskroppen. Stagnation och förfall kan inte undvikas.

Lägg märke till att angreppet mot Facket och S inte gäller de många medlemmarna. Angreppet gäller den styrande eliten, det gäller dumheten, arrogansen, omoralen, lyxbegäret och den klumpiga maktlystnaden.

Den som tar skarpt avstånd från S be-

höver för den skall inte ta parti för en marknadsekonomi av den typ vi har för närvarande. Den som inte gillar Djurgården behöver inte älska AIK.

Det finns många brister hos dem som agerar inom näringslivet. Låt mig i all korthet peka på en enda: den aldeles för svala kärleken till biosfären, "den tunna hinnan som skimrar av färg".

Men att en fri ekonomi är en nödvändig grund för frihet i djupare bemärkelse står helt klart. Krossa den skändliga! ropade Voltaire i hat mot den katolska kyrkan. Krossa den Skändliga! ropar vi också i dag.

Med syftning på S.

15

På kyrkans vita väggar sitter vapensköldar och epitafier som kackerlackor. Vad har de där att göra? frågar jag en vaktmästare.

Jag har arbetat här i många år, svarar han, och jag har grubblat just på den frågan. Mitt svar är jakande. Symboler för våld och skryt hör hemma i kyrkan. Just här i kyrkan måste vi ha mod att se människan precis som hon är. Hur skulle vi annars kunna arbeta med våra svarta sidor?

Det är en intressant tanke; hur lätt nöjer man sig inte med sentimentala drömmar om en odödlig själ. Vi samtalar länge. På trettitalet, när jag blev tonåring, säger han, visste man knappt att det fanns politiska partier. I stället brydde man sig om varandra, det var en äkta demokrati.

Och nu? frågar jag. Han vänder huvudet nedåt och gör en grimas. Jag vågar knappt säga det, svarar han, men nu har vi en politisk diktatur. I den här lilla byn

finns det fem kommunalråd, och då blir det förtryck.

Den tanken hade redan Lao Tse; ju mindre politik desto bättre. Jag hoppas att M med kraft skall arbeta för en minskning av politikernas antal och makt. Privatisering innebär både mänsklig värme och effektiv funktion.

16

Den som är naturvetenskapligt intresserad vill veta hur världen är beskaffad, han söker en objektiv sanning. Mellan den attityden och S ligger en avgrund.

När jag lärde känna socialister blev jag mer än förvånad över det faktum att dessa människor inte sökte en objektiv sanning. De tycktes helt sakna sanningsbegrepp. Det viktiga för dem var att stärka partiets makt.

Jag hoppas att M skall sätta sanningen högt, att man objektivt, efter bästa förstånd, skall göra sitt bästa. Förledare som vädjar till avund och hat kommer kanske att vinna fler röster, men låt dem då göra det. Sanningens röst är omistlig.

Respekt för kompetens är en form av sanning. S sätter det servila krypan det högre än kompetensen. Jag hoppas att M skall föra kompetensens talan, oavsett politisk färg.

Mod är en form av sanning. När skall svenska borgare få mod att säga vad de tänker, att kalla en buse för en buse? Man säger sig vara försonlig, urban, måttfull -

och just därigenom trovärdig, men i grunden är man enbart feg och en medlöpare. Geväret har man kastat på isen utanför Sveaborg.

M som i Mod?

Dumhet är en oförmåga till sanning. Dumhet är det grundläggande problemet. En fräck och självgod dumhet styr Sverige. I en uppmärksamman artikel talade Stig Strömholm om den idiotiseringsprocess som är i full gång. Sådana tankar, drastiskt uttryckta, blir allt vanligare. "Det är idioter som håller på," säger en granne. Han syftar på S och därmed likställda.

Hederlighet är en form av sanning. Om höga, rättsvårdande ämbetsmän fuskar som omogna skolpojkar är förfallet djupt. S, med sina grymma lagar och sin egen ohederlighet, har i grund förstört vår moral. Det fuskas överallt, med skatter och bidrag, med reseräkningar och sjukintyg. Det stjäls överallt, i butiker och på arbetsplatser. Bengt Öste sätter sina trovärdiga ögon rakt i tittaren och ljuger: "Det är försäkringsbolagens pengar engångsskatten tar".

Hederlighet, moral? Har inte dessa ord en ton av inskränkt besserwisser, av sniken felfinnare? Jag syftar inte på något högstämt eller högtravande, men det finns en ärlighet i vardagen vi borde unna oss.

Kanske är ömhet ordet.

I en mörk tid kan vi ha den glädjen av varandra.